

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ З ВНУТРІШНІМ АУДИТОМ ТА ВНУТРІШНІМ КОНТРОЛЕМ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Мета роботи полягає у розробці теоретико-методичних основ комплаєнс-контролю на промисловому підприємстві та його взаємодії з близькими по своїй сутності поняттями – внутрішнім контролем та внутрішнім аудитом.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки промислового підприємства, зокрема, її найбільш важливої складової – комплаєнс-безпеки.

Методи досліджень. Для досягнення поставленої мети були виконані аналітичні дослідження з використанням методів теоретичного узагальнення, групувань, порівняння, статистичного аналізу та функціонального аналізу.

Результати. У статті представлено наукові обґрунтування термінів «внутрішній контроль», «внутрішній аудит» та «комплаєнс-контроль». Доведено наявність принципових розбіжностей між цими поняттями та сформовано сфери їх використання. Розроблено конкретні рекомендації по теоретико-методичному забезпеченню комплаєнс-контролю для цілей підвищення рівня економічної безпеки промислового підприємства. Визначено та обґрунтовано види, функції та принципи комплаєнс-контролю як дієвого інструменту для боротьби з корупцією, шахрайством, відмиванням грошей та порушеннями корпоративної етики.

Наукова новизна. Вперше розроблено концептуальні положення комплаєнс-контролю для промислових підприємств. Удосконалено теоретико-методичну сутність дефініцій «внутрішній контроль», «внутрішній аудит» та «комплаєнс-контроль». Дістали подальшого розвитку методичні рекомендації по впровадженню в практику роботи промислових підприємств комплаєнс-служби.

Практична значимість. Впровадження в практику роботи промислових підприємств комплаєнс-служби та комплаєнс-контролю їх виробничо-комерційної діяльності дозволить суттєво підвищити рівень комплаєнс-безпеки підприємства, як найбільш важливої складової їх економічної безпеки.

Ключові слова: внутрішній контроль, внутрішній аудит, комплаєнс-контроль, економічна безпека.

Вступ. Поняття «контролю» закріплено в ст.1 Лімської декларації керівних принципів контролю [1], в якій він розуміється як невід'ємна частина системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів, законності, ефективності та економії витрачання матеріальних ресурсів на більш ранній стадії, щоб мати можливість прийняти коригуючі заходи, а в окремих випадках притягнути винних до відповідальності, отримати компенсацію за завдану шкоду або провести заходи щодо запобігання або скорочення таких порушень в майбутньому.

Світова практика в даний час має в своєму розпорядженні достатньо стандартів, що стосуються проведення на підприємствах внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та управління ризиками, проте аналогічні дії щодо комплаєнс-контролю розробку відповідних документів в певній мірі здійснює тільки Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (INTOCAI) [6]. Тому виникає нагальна необхідність в детальному розгляді сутності комплаєнс-контролю та його взаємодії з близькими по своїй сутності поняттями – внутрішнім контролем та внутрішнім аудитом.

Мета роботи. Мета роботи полягає у розробці теоретико-методичних основ комплаєнс-контролю та його взаємодії з близькими по своїй сутності поняттями – внутрішнім контролем та внутрішнім аудитом.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки промислового підприємства, зокрема, її важливої складової – комплаєнс-безпеки.

Методи досліджень. Для досягнення поставленої мети були виконані аналітичні дослідження з використанням методів теоретичного узагальнення, групувань, порівняння, статистичного аналізу та функціонального аналізу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз систем міжнародних стандартів внутрішнього контролю, існуючих в даний час, дозволяє зробити висновок про те, що найбільш активну роботу по створенню стандартів ведуть всього три міжнародні організації:

- міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (INTOCAI);
- комітет організацій - спонсорів Комісії Тредвеля (COSO);
- Базельський комітет з банківського нагляду.

Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (INTOCAI) розробила

велику кількість стандартів (головним чином, в сфері внутрішнього аудиту), які, на відміну від аналогічних розробок інших організацій, утворюють досить цілісну систему. У той же час відносно внутрішнього контролю в ІНТОСАІ практично повністю скопіювали положення стандарту Комітету організацій - спонсорів Комісії Тредвєя (COSO) [Шарамко].

Комплаєнс-контроль – це контроль відповідності діяльності підприємства (організації, установи) вимогам законодавства, професійній практиці і етиці, з метою мінімізації, повного усунення або попередження виникнення комплаєнс-ризиків, пов'язаних із застосуванням адміністративних, правових або кримінальних санкцій, як з боку відповідних органів держави, так і з боку споживачів продукції підприємства, в результаті порушення ним вимог національного (міжнародного, регіонального, місцевого) законодавства, внутрішніх нормативних положень, процедур чи інших стандартів.

В ряді випадків комплаєнс-контроль ототожнюють з аудитом діяльності підприємства або з внутрішнім контролем. Зауважимо, що в певній мірі ці категорії виконують досить схожі (а в ряді випадків і тотожні) функції. Але при цьому задачі комплаєнс-контролю не слід зводити тільки до завдань внутрішнього контролю чи внутрішнього аудиту.

Комплаєнс-контролер здійснює подальший контроль якості та ефективності роботи системи комплаєнс-контролю, тоді як внутрішній контролер (аудитор, ревизор) займається оцінкою конкретних дій та операцій фінансово-господарської діяльності підприємства.

На наш погляд, ефективна реалізація комплаєнс-функції на підприємстві можлива тільки при постійній адаптації необхідних результатів діяльності до умов зовнішнього середовища, яке може швидко змінюватися. Мова йде про зміну національного (міжнародного, регіонального, місцевого) законодавства, викликаного удосконаленням, розвитком і відповідною зміною порядку державного регулювання бізнес-діяльності (поява нових законів, заходів та санкцій, що обмежують сферу діяльності підприємства в конкретній галузі економіки).

З метою обґрунтування місця комплаєнс-контролю в системі внутрішнього контролю підприємства проведемо порівняльний аналіз даної системи і систем внутрішнього і

управлінського контролю, які вже в цей час використовуються менеджментом українських підприємств (табл. 1).

У табл. 1 виділено основні порівняльні показники вказаних видів контролю, а також представлено їх порівняльний аналіз.

Спочатку слід визначити, що об'єднує аналізовані види контролю, яка їх спрямованість на досягнення своєї глобальної мети – надати реальну допомогу бізнесу уникнути або суттєво знизити ризики банкрутства і забезпечити стійкий розвиток в часі, використовуючи для досягнення цієї мети свої оригінальні методи і відповідний інструментарій.

Система «комплаєнс-контролю» в широкому сенсі, як ми вже вказували, може розглядатися як система внутрішнього контролю, яка сьогодні характерна для промислових підприємств. У вузькому ж сенсі «комплаєнс-контроль» це різновид системи внутрішнього контролю, особливістю якого є, крім фінансового контролю, ще й детальний контроль не фінансових чинників виконання всіх правових положень у всіх напрямках виробничо-комерційної діяльності підприємства. При цьому, на відміну від внутрішнього контролю, наголос робиться на останньому.

Комплаєнс-контроль виключає неусвідомлене прийняття ризиків, забезпечує достатній рівень впевненості у відсутності порушень вимог законодавства та потенційних претензій з боку наглядових органів, дозволяє запобігти залученню до відповідальності, в тому числі кримінальної, виявляє комплаєнс-ризиків на самих ранніх їх стадіях, швидко реагує і ретельно усуває недоліки, визначає причини проблем для запобігання їх повторенню, усуває дублювання функцій, робить переоцінку ролі та значення функціональних підрозділів організації, а також добудовує необхідні елементи системи внутрішнього контролю за забезпеченням відповідності встановленим вимогам; ефективно доповнює систему внутрішнього контролю організації; скорочує незаплановані витрати, зміцнює репутацію організації як надійного партнера і підвищує інвестиційну привабливість організації, забезпечуючи тим самим сталий розвиток корпорації.

Таблиця 1 - Порівняльний аналіз комплаєнс-контролю, управлінського і внутрішнього контролю

Ознака порівняння	Комплаєнс-контроль	Управлінський контроль	Внутрішній контроль
Визначення	Контроль відповідності діяльності підприємства чинному законодавству, встановленим вимогам і стандартам	Процес забезпечення виконання управлінських цілей через досягнення запланованих фінансових показників	Процес, спрямований на отримання впевненості в тому, що підприємство забезпечує ефективність своєї діяльності, збереження активів, достовірність і своєчасність бухгалтерської фінансової звітності, дотримання законодавства
Об'єкт контролю	Підприємство	Підприємство і його центри відповідальності	Підприємство
Предмет контролю	Комплаєнс-ризик	Доходи і витрати підприємства в цілому і його центрів відповідальності	Доходи і витрати підприємства, активи і пасиви, господарські ризики
Контрольні показники	Фінансові та нефінансові показники	Фінансові показники	Фінансові та нефінансові показники
Контролюючий орган	Комітет з комплаєнс-контролю	Менеджери і фахівці в сфері управлінського контролю (контролери)	Служба внутрішнього контролю підприємства
Мета контролю	Забезпечення сталого, стабільного розвитку бізнесу підприємства і усунення ризиків банкрутства		
Способи контролю	Поточний контроль і аналіз угод, телефонних переговорів, аналіз записів у книзі скарг. Розслідування за заявами клієнтів. Комплексні перевірки функціонування бізнес-процесів	Планування (збір і обробка інформації) фінансових показників і формування управлінського рішення. Збір, вимір, реєстрація та обробка фінансової інформації в сфері виконання управлінського рішення. Аналіз інформації, отриманої на стадії обліку, за окремими компонентами, її вивчення і оцінка для прийняття оптимальних управлінських рішень	Перевірка документального оформлення реєстрів бухгалтерського обліку. Підтвердження відповідності між об'єктами (документами) або їх відповідності встановленим вимогам. Санкціонування господарських операцій. Розмежування повноважень і ротація обов'язків. Фізичний контроль. Нагляд. Процедури, пов'язані з комп'ютерною обробкою інформації і інформаційними системами

Джерело: складено автором на основі [3]

За великим рахунком комплаєнс-програма - це комплекс вбудованих в бізнес-процеси підприємства різних видів комплаєнс-контролю, встановлених для дотримання зовнішніх і внутрішніх нормативів і вимог. Опис комплаєнс-контролю для промислових галузей в даний час відсутня. Виходячи з розуміння сутності цього виду контролю, комплаєнс-контроль повинен виконуватися на двох рівнях [4]:

- *рівень 1* - відповідність зовнішнім правилам, які зобов'язаний виконувати промислове підприємство в цілому;

- *рівень 2* - відповідність вимогам системи внутрішнього контролю, які встановлюються для забезпечення виконання зовнішніх вимог.

Понятійний апарат комплаєнс-контролю можна представити у вигляді схеми, представленої на рис.1.

Комплаєнс-контроль передбачає не тільки примусове дотримання законів, норм і

положень, а й досконале знання цих норм кожним членом колективу, а також добровільного їх виконання. Система комплаєнс-контролю в сфері виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства може і повинна взаємодіяти практично з усіма відділами та структурними підрозділами.

Практичне виконання вказаної рекомендації буде сприяти не тільки виявленню, аналізу, оцінюванню комплаєнс-ризиків, розробці методичної бази по їх мінімізації, а й оптимізації роботи комплаєнс-контролю в цілому.

Суть комплаєнс-контролю полягає в тому, що кожен співробітник промислового підприємства має чітке уявлення про те, які дії в його роботі повинні робитися саме ним для мінімізації комплаєнс-ризиків або для їх можливого повного усунення.

Більш детально функції комплаєнс-контролю представлено нами на рис.2.

Рис. 1. Методологічна сутність комплаєнс-контролю на промислових підприємствах
Джерело: авторська розробка на основі [4]

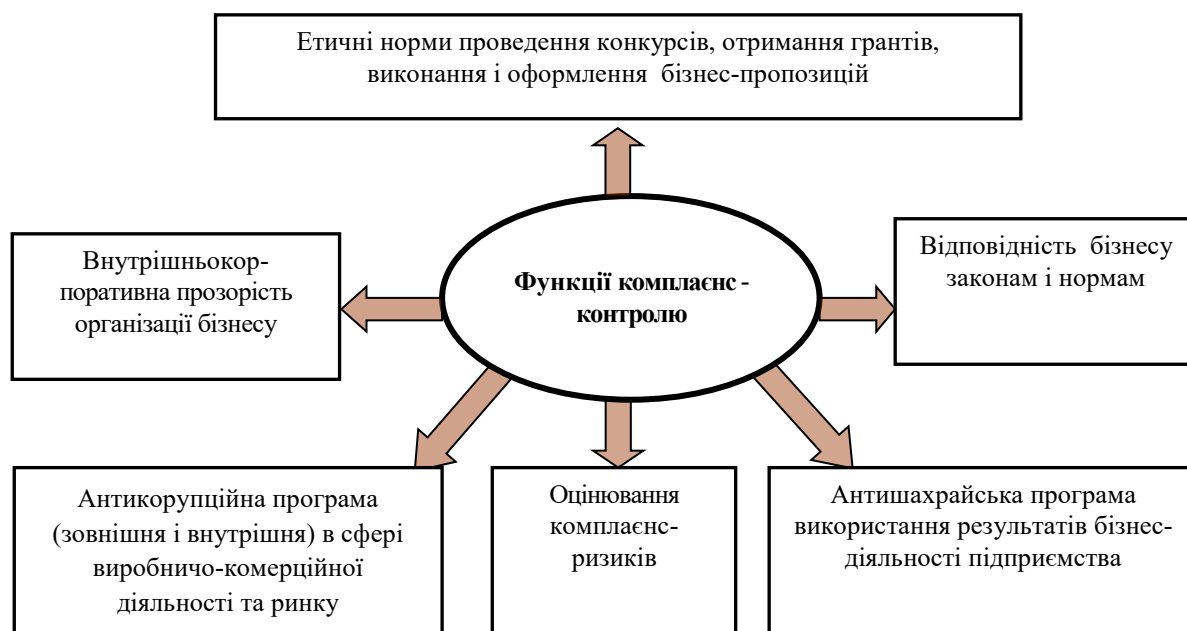

Рис. 2. Функції комплаєнс-контролю в сфері виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства

Джерело: авторська розробка

Функції комплаєнс-контролю формуються на основі завдань, які підсистема комплаєнс-контролю повинна оперативно вирішувати. Більш детально зміст цих завдань представлено на рис.3.

Надзвичайно важливими, на наш погляд, є положення, які визначають основні принципи

розробки, впровадження та використання комплаєнс-контролю. Тому є доцільним розгляд методологічної сутності комплаєнс-контролю слід доповнити основними принципами його здійснення в практиці роботи промислових підприємств (рис.4).

Рис. 3. Завдання підрозділів комплаєнс-контролю підприємства

Джерело: авторська розробка

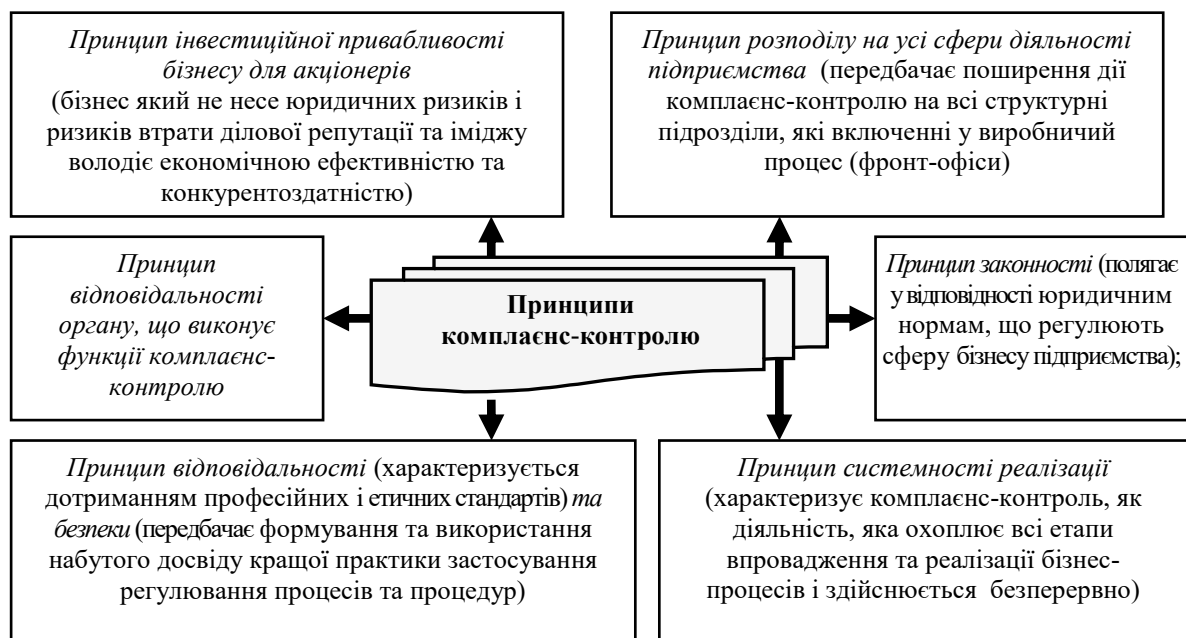

Рис. 4. Економічна сутність принципів комплаєнс-контролю

Джерело: авторська розробка на основі [4]

Отже, комплаєнс-контроль - це функція підприємства, яка використовується ним для досягнення наступних цілей:

- запобігання проявам шахрайства в усіх сферах діяльності підприємства;
- оперативного реагування (залучення до відповідальності) щодо викритих в шахрайстві посадових і не посадових осіб;
- активної боротьби з проявами корупції та з корупціонерами;
- реальної підтримки інформаційної безпеки;

- функціонування всіх сфер виробничо-комерційної діяльності в рамках закону;
- ведення господарської діяльності в рамках встановлених суспільством та колективом підприємства етичних норм (етичний кодекс підприємства);
- максимальне зменшення (повне усунення) поточно існуючих та потенційно можливих комплаєнс-ризиків.

Методологічна сутність комплаєнс-контролю передбачає наявність його різновидів (рис.5). Кожний з різновидів комплаєнс-

контролю виконує свою локальну задачу в підприємства.
залежності від поточних потреб промислового

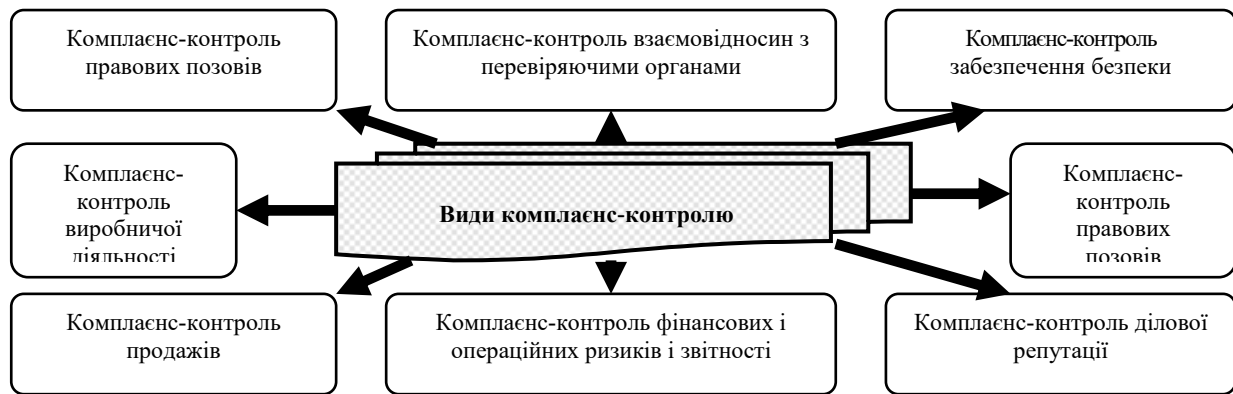

Рис. 5. Структурні елементи комплаєнс-контролю на промисловому підприємстві

Джерело: авторська розробка

На окрему увагу заслуговує розгляд взаємодії по лінії комплаєнс-контроль - внутрішній аудит. Бурхливий розвиток новітніх технологій і шахрайств з їх використанням, різке підвищення ролі інформації та інформаційних технологій в умовах інтенсивного розвитку корпорацій, необхідність прийняття швидких і обґрунтованих управлінських рішень обумовили появу нового терміну та виду діяльності – «внутрішній аудит». А останні скандальні банкрутства через недоліки в організації внутрішнього контролю спричинили перегляд ролі внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в будь-якому бізнесі.

Внутрішній аудит здійснює діяльність з моніторингу, перевірки та об'єктивної оцінки господарських операцій, що проводяться промисловим підприємством, надання консультацій, спрямованих на поліпшення його фінансово-господарської діяльності та недопущення негативних фінансових результатів. Функціональні обов'язки діяльності внутрішніх аудиторів припускають їх широкі повноваження і в тому числі в питаннях здійснення значної частини функцій комплаєнса. Внутрішні аудитори на промислових підприємствах можуть здійснювати:

- консультування керівництва з правових питань;
- допомога виконавчому керівництву в проведенні освітніх заходів з питань комплаєнса, в виданні письмових вказівок з питань забезпечення відповідності законодавству, правилам і стандартам (в тому числі керівництва з проведення перевірки);

- вимір і оцінку комплаєнс-ризиків, розробку системи індикаторів для оцінки можливих проблем в сфері комплаєнса відповідає національним стандартам в сфері ризик-менеджменту.

Існування значного спектру корпоративного шахрайства та корупції породжує необхідність запровадження системи дієвих заходів для упередження випадків економічних злочинів. За даними світових обстежень, проведених аудиторською компанією «Ернст енд Янг», у 2015 році одним із основних антикорупційних заходів респонденти назвали антикорупційний аудит (контроль) (72 % опитаних). За своєю популярністю він поступився лише виконанню принципів корпоративної етики (90 % опитаних), обійшовши при цьому такі традиційні заходи протидії корупції як наявність «гарячої лінії» для анонімного повідомлення випадків корупції та шахрайства (32 %) та юридична перевірка контрагентів (10 %).

Гнилицька Л. В. пропонує ввести в теорію і практику господарської діяльності систему антикорупційного аудиту [2]. Не заперечуючи в цілому проти цієї пропозиції, відмітимо, що антикорупційний аудит є складовою більш широкого і більш дієвого заходу – введення системи комплаєнс-аудиту. З метою використання комплаєнс-аудиту в системі внутрішнього контролю промислових підприємств України виникає необхідність теоретичного обґрунтування його сутності та визначення методичного інструментарію.

Під комплаєнс-аудитом пропонуємо розуміти систему перевірок здійснюваних комплаєнс-аудитором, спрямованих на

ідентифікацію комплаєнс-ризиків та оцінювання виконання антикорупційних комплаєнс-заходів на підприємстві.

Для поглибленого розуміння сутності комплаєнс-аудиту у табл. 2 надано основні

відмінності у функціях та методології проведення комплаєнс-аудиту та внутрішнього аудиту господарської діяльності.

Таблиця 2 - Відмінності внутрішнього аудиту та комплаєнс-аудиту

Ознака	Внутрішній аудит	Комплаєнс-аудит
Мета аудиту	Здійснення експертизи щодо достовірності фінансових даних наданих у відповідних документах	Встановлення наявності фактів комплаєнс-загроз (корупції, шахрайства, порушень корпоративної етики і т.п.), винування та ступеня його вини
Регулярність проведення аудиту	Проводиться з заздалегідь встановленою керівництвом регулярністю	Здійснюється при наявності достатніх доказів виявлення комплаєнс-загроз, а тому не носить регулярного характеру
Характер процесу аудиту	Процес проведення внутрішнього аудиту не носить агресивного характеру	Процес виявлення комплаєнс-загроз є за своєю сутністю агресивним, бо спрямований на встановлення винування, ступеня його вини та покарання
Методологія виявлення результатів аудиту	Використовуються в основному традиційні методи дослідження достовірності даних бухгалтерського обліку	Окрім перевірки фінансових даних використовують способи фактичної перевірки активів, психологічні методи, специфічні способи забезпечення економічної безпеки тощо

Джерело: авторське узагальнення на основі [2]

Враховуючи склад економічних злочинів, спричинених корупцією і шахрайством, комплаєнс-аудитор виконує такі завдання:

- проводить непланові (тематичні) перевірки фінансової документації та фактичної наявності активів;

- здійснює моніторинг ризиків корупції та шахрайства;

- приймає участь у проведенні службових розслідувань виявлених випадків корупції та шахрайства (опитування свідків, пошук документальних доказів);

- здійснює оцінювання достовірності фінансової звітності з метою раннього діагностування маніпуляцій з фінансовими показниками.

Не викликає сумнівів, що запровадження комплаєнс-аудиту на підприємствах України стане дієвим механізмом протидії корпоративному шахрайству та уможливить зниження негативних тенденцій, спричинених діяльністю персоналу підприємства, пов'язаною з використанням наданих йому службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди.

Однак, як показали дослідження сучасної практики господарювання більшості вітчизняних підприємств, серйозною проблемою, що стоїть перед їх керівництвом при запровадженні комплаєнс-аудиту є:

- відсутність організаційно-правового забезпечення такої діяльності на законодавчому рівні;

- безсистемний характер наявних методичних розробок щодо використання технологій аудиту;

- аналізу та безпекознавства у антикорупційній діяльності, а також неадаптованість системи підготовки подібних фахівців у вітчизняних учбових закладах до вимог ринку відповідних послуг.

Відтак вважаємо, що запровадження низки дисциплін, у яких розкриваються шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства при підготовці фахівців з аудиту стане інноваційним кроком у галузі освіти та сприятиме модернізації вітчизняної економіки.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що служба комплаєнс-контролю підприємства, яка займається регулюванням комплаєнс-ризиків, обов'язково знаходиться в тісній взаємодії з усією системою внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту промислового підприємства. Організаційна схема цієї взаємодії представлена нами на рис.6.

На перший погляд, в українських реаліях система може здатися занадто громіздкою, адже вона тягне операційні витрати для бізнесу. Однак не варто забувати, що орієнтація на західні антикорупційні стандарти не тільки дає моральні переваги, але і підвищує ефективність бізнесу. Більш того, впровадження комплаєнс-контролю відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, усунення або зменшення

ризиків, підвищення якості корпоративного управління в цілому.

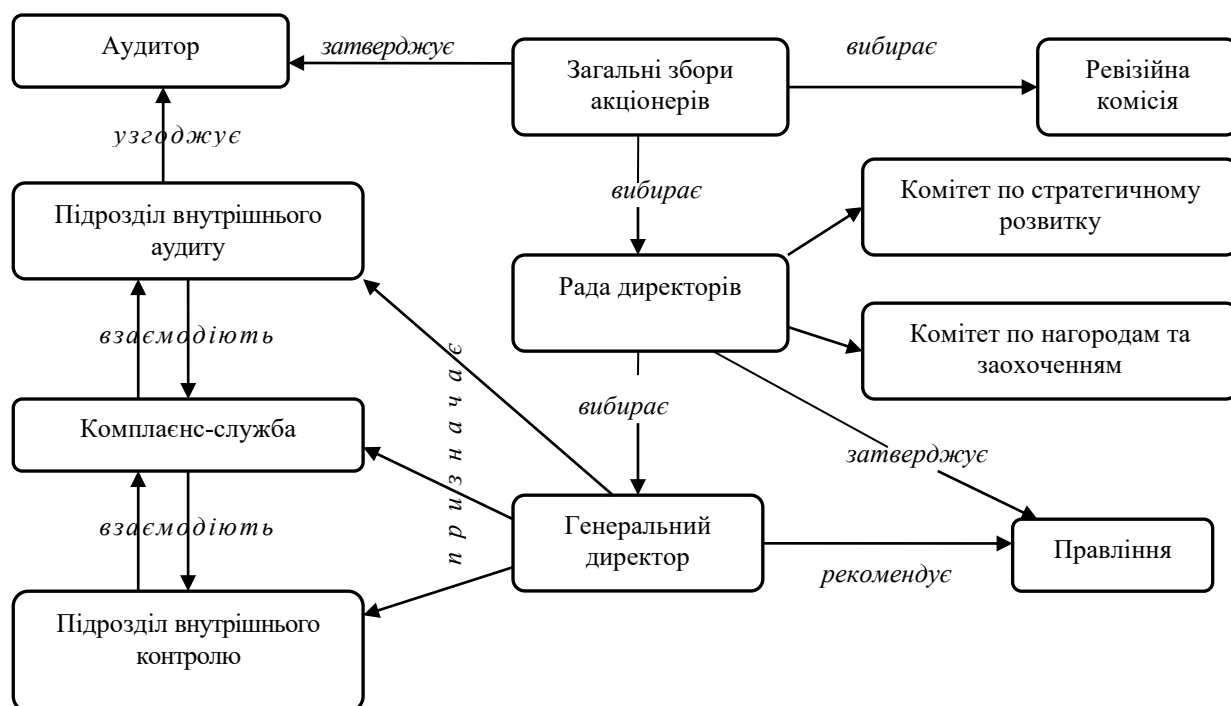

Рис. 6. Взаємодія комплаєнс-служби, служби внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту
Джерело: авторська розробка

У табл. 3 наведені переваги наявності комплаєнс-контролю і мінуси його відсутності в корпораціях.

Оцінка ефективності системи комплаєнс-контролю повинна проводитися зовнішніми аудиторськими компаніями, або спеціальними підрозділами на підставі спеціальних «наскрізних тестувань» або опитувальників, або коефіцієнтний аналізу спільно з оцінкою опрацьованості всіх ключових моментів

системи комплаєнс-контролю. Впровадження елементів і принципів комплаєнс-контролю в організаційну структуру і бізнес-процеси організації дасть можливість знизити ризики компанії, а також залучити інвестиції. Це спростить процедуру угод з іноземними партнерами, збільшить ринкову вартість компанії, а також дозволить підвищити економічну безпеку господарюючого суб'єкта.

Таблиця 3 - Переваги комплаєнс-контролю перед внутрішнім контролем та внутрішнім аудитом

№	Основні переваги промислових підприємств, в яких створена служба (система) комплаєнс-контролю	Можливі наслідки для підприємств, які не створили службу комплаєнс-контролю
1	Запобігання та мінімізація комерційних втрат, банкрутства і санкцій стосовно компаніям зі боку українських і зарубіжних регуляторів.	Санкції державних регуляторів та правоохоронних органів
2	Працююча система виявлення і запобігання випадків шахрайства, корупції та іншого роду загроз ефективному бізнесу (комплаєнс-ризик)	Витрати на консультації і порушення діяльності при проведенні розслідування
3	Збереження і розвиток ділової репутації	Репутаційні ризики
4	Підвищення ефективності діяльності, збільшення конкурентоспроможності, підвищення інвестиційної привабливості і вартості корпорації	Зниження капіталізації, розвиток корупції та шахрайства, погіршення комерційних показників, банкрутство
5	Незалежний від вищого керівництва промислового підприємства характер роботи служби комплаєнс-контролю	Вплив топ-менеджменту призводить до неповної, неточної або прикрашеної інформації

Джерело: узагальнено та доповнено автором на основі [1]

Висновки. Дослідивши методологічну сутність комплаєнс-контролю та його взаємозв'язки з системою внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, слід зробити наступні висновки:

- комплаєнс-контроль є новим видом контролю, який принципово відрізняється від існуючих на промислових підприємствах видів внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- впровадження та ефективного використання системи внутрішнього комплаєнс-контролю дозволяє суттєво зменшити рівень комплаєнс-ризиків, зберегти позитивність ділової репутації підприємства, мінімізувати матеріальні та фінансові витрати і втрати, а також зберігати всі інші активи підприємства;
- комплаєнс-контроль є базою для забезпечення необхідного рівня комплаєнс-безпеки, як найбільш важливої складової економічної безпеки промислового підприємства, за рахунок суттєвого зменшення всіх видів порушень існуючого законодавства, нормативних документів, положень та інструкцій, дотримання узгоджених з трудовим колективом підприємства положень кодексу корпоративної етики.

Список літератури

References

1. Atabayeva M.A., Petrov A.N. (2017) *Komplaens-kontrol kak instrument obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti organizatsiy* [Compliance-Kontrolle als Instrument zur Gewährleistung der wirtschaftlichen Sicherheit von Organisationen] // *Uchotno-analiticheskoye obespecheniye – informatsionnaya osnova ekonomicheskoy bezopasnosti khozyaystvuyushchikh subyektov.* - S.25-30.
2. Gnilitzka L.V. (2018) *Antikoruptsiyniy audit v upravlinni rizikami korporativnogo shakhraystva* [Corporate fraud anti-corruption audit].- *Rezhim dostupu:* <https://drive.google.com/file/d/0B6z6dAfYsKzZRUhSaVNRXzdtZzA/view>
3. Yermakova N.A., Akhunyanova Ch.F. (2014) *Komplaens-kontrol v sisteme vnutrennego kontrolya korporatsiy* [Compliance control in the system of internal control of corporations] // *Mezhdunarodnyy bukhgalterskiy uch.*- №3.- S.2-10.- *Rezhim dostupa* : [https://cyberleninka.ru/article/n/komplaens-](https://cyberleninka.ru/article/n/komplaens-kontrol-v-sisteme-vnutrennego-kontrolya-korporatsiy)

kontrol-v-sisteme-vnutrennego-kontrolya-korporatsiy

4. Kolesnikova Y.N. (2011) *Kontseptsiya komplaens-kontrolya deyatelnosti selskokhozyaystvennykh proizvodstvennykh kooperativov* [The concept of compliance control of the activities of agricultural production cooperatives] // *Finansovaya analitika: problemy i resheniya.* №36.- S.65-71.
5. Makarov V.K. (2016) *Protses organizatsii komplaens-kontrolya faktoringovikh kompaniy* [The process of organization of compliance control of factoring companies] // *Globalizatsiyni protsesi v rozvitku natsionalnikh yekonomik.*– Ternopil : Krok. – S.145-148.
6. Sharamko M.M. (2016) *Institutsionalnyy komplayens-kontrol: monografiya* [Institutionelle Compliance-Kontrolle: Monographie].- M. : Rusayns. - 136 s.
7. Pererva P.G., Kosenko A.P., Kobieliya T.A., Tkachev M.M. & Tkacheva N.P. (2017) *Financial and technological leverage in the system of economic evaluation of innovative technologies. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice,* 405-413. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i23.121920>
8. Kocziszky G., Pererva, P.G., Szakaly D. & Veres Somosi M. (2012) *Technology transfer.*- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p. Access mode: [D:/041D043E04320430044F%2043F0430043F043A0430/Book_2012_Pererva_Technology_transfer%20\(2\).pdf](https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i23.121920)
9. Kosenko A.V., Pererva P.G., Tkachev M.M. & Kobieliya V.M. (2018). *Innovative compliance of technology to combat corruption. Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds.* Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement, P.285-295. Access mode: <https://www.docdroid.net/K1VmNip/book-final-22726769.pdf>
10. Pererva P.G., Kobieliya T.A., Tkachev M.M. & Tkacheva N.P. (2017) *Determination of marketing characteristics of market capacity for electrical automation. Marketing and Management of Innovations,* 3, 79-86. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2017.3-08>
11. Petro Pererva, Oleksandr Hutsan, Valerii Kobieliya, Andrii Kosenko Andrii Kosenko, Volodymyr Kuchynskiy (2018) *Evaluating elasticity of costs for employee motivation at the industrial enterprises. Problems and Perspectives in Management.* Volume 16, Issue №1.- 2018.- pp. 124-132. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).2018.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).2018.12)
12. Tkachev M.M., Pererva P.G., Kosenko A.P., Kobieliya T.A. & Tkacheva N.P. (2017).

Modeling the marketing characteristics of market capacity for electrical automation. Marketing and Management of Innovations, 4, 67-74. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2017.4-06>

13. Petro Pererva, Oleg Besprozvannykh, Viktoriia Tiutlikova, Viktoriia Kovalova, Olga Kudina, Oleksandr Dorokhov (2019). Improvement of the Method for Selecting Innovation Projects on the Platform of Innovative Supermarket. TEM Journal, 8(2), 454-461.- DOI: 10.18421/TEM82-19

14. Pererva Petro, Nagy Szabolcs & Maslak Maria (2018) Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship // MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna.- № 5.- 2018.- [Published online].- Access mode: [https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-](https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf)

18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf

15. Tetiana Kobielieva, György Kocziszky, Mariann Veres Somosi (2018) Compliance-Technologies in Marketing // MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna.- №5.- 2018.- [Published online].- Access mode: [https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-](https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/compliance-technologies_in_marketing.pdf)

18/compliance-technologies_in_marketing.pdf

16. Pererva P.G, Kobielieva T.O., Tkachova N.P. (2017) Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle // Scientific bulletin of Polissia. – № 2 (10). - Part 2. – C. 144-149.- Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvp_2017_2%282%29__24

17. Kosenko O.P., Tkachov M.M., Tkachova N.P. (2017) Determination of lost profits of right holders against counterfeit goods // Marketing and Management of Innovations.- 2017.- №1.- C.242-252.- Access mode:

http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2017_1_242_252.pdf

18. Kosenko A.P., Tkachova N.P. (2017) The definition of industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. – № 3 (11). Part 2. C. 43-50.- Access mode:

<file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/116578-246991-1-SM.pdf>

19. Kosenko A.P., Tkachova N.P. (2017) Forecasting industry park electrical products // Scientific bulletin of Polissia. – № 4 (12). Part 2.- C. 106-111.- Access mode:

<file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/126131-269106-1-SM.pdf>

20. Pererva P.G., Tkachev M.M. (2016) Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // Scientific bulletin of Polissia. – № 4 (8), part 2. – p. 240-246].- Access mode: <http://nvp.stu.cn.ua/news/item/601-pererva-p-g-tkachev-m-m-kobielieva-t-o-evaluation-of-holder-profits-violation-of-their-exclusive-rights.html>

21. Kosenko O.P., Tkachova N.P., (2017) Monitoring the commercial potential of intellectual property // Scientific bulletin of Polissia.- № 1 (9), part 2. –p. 140-145.- Access mode: <http://nvp.stu.cn.ua/uk/component/k2/item/674-kosenko-o-p-kobielieva-t-o-tkachova-n-p-monitoring-the-commercial-potential-of-intellectual-property.html>

Надійшла до редакції 15.10.2019р.

Кобелєва Тетяна Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

E-mail: tanja.kobeleva@gmail.com

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОСВЯЗИ КОМПЛАЕНС-КОНТРОЛЯ С ВНУТРЕННЕГО АУДИТА И ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ НА ПРОМЫСЛОВОМ ПРЕДПРИЯТИИ

Цель работы заключается в разработке теоретико-методических основ комплаенс-контроля на промышленном предприятии и его взаимодействия с близкими по своей сущности понятиями - внутренним контролем и внутренним аудитом. Объектом исследования является процесс обеспечения экономической безопасности промышленного предприятия, в частности, ее наиболее важной составляющей - комплаенс-безопасности. Методы исследований. Для достижения поставленной цели были выполнены аналитические исследования с использованием методов теоретического обобщения, группировки, сравнения, статистического анализа и функционального анализа. Результаты. В статье представлены научные обоснования терминов «внутренний контроль», «внутренний аудит» и «комплаенс-контроль». Доказано наличие принципиальных разногласий между этими понятиями и сформирован сферы их использования. Разработаны конкретные рекомендации по теоретико-методическому обеспечению комплаенс-контроля для целей повышения уровня экономической безопасности промышленного предприятия. Определены и обоснованы

виды, функции и принципы комплаенс-контроля как действенных инструментов для борьбы с коррупцией, мошенничеством, отмыванием денег и нарушениями корпоративной этики. Научная новизна. Впервые разработаны концептуальные положения комплаенс-контроля для промышленных предприятий. Усовершенствована теоретико-методическую сущность дефиниций «внутренний контроль», «внутренний аудит» и «комплаенс-контроль». Получили дальнейшего развития методические рекомендации по внедрению в практику работы промышленных предприятия комплаенс-службы. Практическая значимость. Внедрение в практику работы промышленных предприятий комплаенс-службы и комплаенс-контроля их производственно-коммерческой деятельности позволит существенно повысить уровень комплаенс-безопасности предприятия, как наиболее важной составляющей их экономической безопасности.

Ключевые слова: внутренний контроль, внутренний аудит, комплаенс-контроль, экономическая безопасность

Кобелева Татьяна Александровна - кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений Национального технического университета «Харьковский политехнический институт»

E-mail: tanja.kobeleva@gmail.com

RESEARCH OF COMMUNICATION CONTROL WITH INTERNAL AUDIT AND INTERNAL CONTROL ON INDUSTRIAL ENTERPRISE

The purpose of the work is to develop the theoretical and methodological foundations of compliance control at an industrial enterprise and its interaction with the concepts inherent in it - internal control and internal audit. The object of the study is the process of ensuring the economic security of an industrial enterprise, in particular, its most important component - compliance safety. Research Methods. To achieve this goal, analytical studies were performed using methods of theoretical generalization, grouping, comparison, statistical analysis and functional analysis. Results. The article presents the scientific substantiation of the terms "internal control", "internal audit" and "compliance control". The existence of fundamental differences between these concepts has been proved and the spheres of their use have been formed. Specific recommendations on theoretical and methodological provision of compliance control for the purpose of increasing the level of economic security of an industrial enterprise have been developed. The types, functions and principles of compliance control are identified and substantiated as effective tools for combating corruption, fraud, money laundering and corporate ethics violations. Scientific novelty. Conceptual provisions of compliance control for industrial enterprises were first developed. The theoretical and methodological essence of the definitions of "internal control", "internal audit" and "compliance control" have been improved. The methodological recommendations on the implementation of the practice of the industrial enterprises of the compliance service were further developed. Practical importance. The implementation of the compliance services of industrial enterprises and the compliance control of their production and commercial activities will significantly increase the level of compliance security of the enterprise as the most important component of their economic security.

Keywords: internal control, internal audit, compliance control, economic security

Tatyana Kobeleva - Candidate of Science (Economics), Associate Professor of the Department of Management of Innovative Entrepreneurship and International Economic Relations of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

E-mail: tanja.kobeleva@gmail.com